

II. Het verband tusschen middenrif en bloedsomloop is als volgt:

A. Als in I C. Hier is de negatieve druk van *DONDERS* noodig om het bloed naar de borstholte toe te zuigen, vooral tijdens de inspiratie.

B. Door contractie van het diaphragma worden (bij samenwerking met de „Bauchpresse”) de aderen in de buikholte samengeperst en zoo stroomt een deel van het bloed uit de buikholte naar de borstholte.

C. Bij zijn contractie knijpt het middenrif de lever uit, daar het de lever ten deele ompant en het den druk in de buikholte verhoogt. Zoo helpt het middenrif het poortaderstelsel.

D. De stand van het diaphragma heeft invloed op de hartcontracties; bij zwangerschap bij voorbeeld kan het hart moeilijker samentrekken, want dan komen de ophangpunten van het hart (de groote vaten en het middenrif) dicht bij elkaar.

E. Contraheert het diaphragma gelijktijdig met de ribbenheffers (zooals bij inspiratie), dan zien wij invloed op de doorstroming van de long. De ademhalingsbewegingen zorgen er voor, dat de druk in de borstholte telkens wisselt, zoodat de longcirculatie veel makkelijker gaat.

III. Verhooging van druk in de buikholte (door gelijktijdige contractie van middenrif en buikpers) helpt:

A. Lymphecirculatie door uitknippen van de cisterna chyli.

B. Braken.

C. Defaecatio.

D. Galuitscheiding in den darm.

IV. Het diaphragma dient voor fixatie van borstingewanden: hart en longen, en voor fixatie van buikingewanden: lever, maag, milt, flexura coli sinistra.

V. Verder werkt het middenrif bij het snuffelen, gapen, hikken en snikken. (Het snikken bij doodskrampen schijnt te ontstaan doordat de Nn. phrenici door abnormale electriche stroomen van het hart geprikkeld worden.)

VI. Passen wij het beginsel der wederkeerige innervatie van *SHERINGTON* op het stelsel buikpers-middenrif toe, dan zien wij hoe buitengewoon groot de beteekenis van het middenrif wordt bij de regeling van:

A. De schutreflexen: hoesten en niezen.

B. Het lachen, huilen en grinniken, het spreken, fluiten en bespelen van onze blaasinstrumenten; dit zijn allemaal uitingen van onze hoogere menschelijke ziel, van onzen geest.

Het is dus zeker, dat de werking van het middenrif noodig is bij het tot uitdrukking brengen van onze gedachten, onzen wil, ons verstand, onzen geest.

Zoo hebben wij dus in het kort gezien, dat het middenrif een zeer belangrijke factor is bij verschillende voor het leven noodzakelijke processen: ademhaling en bloedsomloop; meewerkt bij defaecatio en vomitus; bij schutreflexen zooals hoesten en niezen, en door het verstand wordt gebruikt om bij verschillende geestesuitdrukkingen te helpen (lachen, spreken, zingen, en zoo voort). Is het nu niet merkwaardig, dat de Ouden in het middenrif den zetel van verstand, geest en gemoed met al haar uitingen van vreugde en droefheid, van toorn en liefde hebben gelegd en het woord voor diaphragma: *φρυγν*, in figuurlijken zin gebruikt hebben voor: verstand, geest en ziel?

Alkmaar, 1938.

K. WIGGERS.

INGEZONDEN.

DE KAPITEINSE 1).

Collega *BUWALDA* vertelt in het nummer van 2 Juli van dit *Tijdschrift*, dat in Zeeuwsch Vlaanderen een vroedvrouw ook wel „Kapiteinse” werd genoemd. Een verklaring voor deze benaming heeft hij niet gevonden, en hij vraagt, of die ook nog in andere plaatsen gebruikelijk is.

1) *BUWALDA* en *VAN ESSO* schrijven *Kapiteinsche*. Mij lijkt *Kapiteinse* beter, zooals men vroeger ook *Koppelaarse* schreef.

In *Magazijn van Nederlandsche Taalkunde*, 5de jaargang (1851) begint op bladzijde 43 een „Lijst van Eigenaardige Woorden, die in Goedereede, Overflakkee Schouwen en Kadzand in gebruik zijn“. Daarbij vindt men o.a. het woord „Kapitein“ in de beteekenis van vroedvrouw vermeld.

In het *Militaire Woordenboek* van DIBBITZ komt het ook voor, en daar kan men tevens de uitdrukking „Schoutinnen bij nacht“ voor vroedvrouwen vinden.

Het woord „Kapiteinse“ is zeer waarschijnlijk ontleend aan de scheepvaart. Het kan geen verwondering baren, dat de bewoners van ons lage landje hun gelijkennissen bij voorkeur zochten in dit, hun dagelijksch bedrijf. In de 17de eeuw is onze taal rijk aan zulke beelden: de bevalling werd bij voorbeeld dikwijls met een boottocht vergeleken, meer in het bijzonder met een vaart naar de Volewijk, waar dan de kinderen vandaan kwamen.

In *Warenar* van P. CZN HOOFT (1616) gaat Reym, de meid, de aanstaande grootmoeder halen, en spreekt zij deze aldus toe: De schuit wil nae de Volewijk, je zoud komen helpen roeyen. Kijk, je bint mans moer; zou j'er niet in worden gekent?

In het droef-blij-eyndent spel *Tranquilli de Mont* van den Amsterdamschen geneesheer BERNARD FONTEYN (1633) is Digna op zoek naar een vroedvrouw. Zij deelt dit als volgt aan een buur mede:

„De schuyt wil van de wal;

„Ick peur op wech, en soeck er ien, die de schuyt sel overvaren.

„Het kraeck al datter an is“.

Levijntje in de *Klucht van den Gewilligen Hoordrager* (1626) wil graag weten, hoe het met Aeltje's bevalling is gegaan, en vraagt:

„Hoe is het al gegaen, Moer, wou de schuyt al taemelickjens voort?“

en Aeltje antwoordt:

„Wat sal ick seggen, Levijntje, ick had in 't ierst al een harde stoot,

„'t Was tegens wind en stroom“.

Terwijl wij onzen kinderen wijs maken, dat moeder in bed moet blijven, omdat de ooeivaar haar in het been gepikt heeft, heet dat in W. D. HOOFT'S kluchtspel *Jan Saly*: „En oock het se in 't roeyen ien groote spijker in heur voet getreên“.

De vroedvrouw, die te kennen wil geven, dat de verlossing niet zoo vlot van stapel is gelopen, drukt dat uit door te zeggen, dat zij „zwaar heeft moeten roeien“.

De uitdrukking was zóó ingeburgerd, dat het werkwoord roeien zelfs in overgankelijken vorm werd gebezigd met het kind als voorwerp. Als in *Tranquilli de Mont* de vroedvrouw onmiddellijk na afloop van de verlossing, met den zuigeling op den arm ten tooneele verschijnt, verzucht zij:

„God danck, God sij gelooft, al ben ick wat vermoeyt,

„Ten schaet niet, Kijertjens, want w'hebben ien seun eroeyt“.

Ten slotte kan dan nog gewezen worden op een pamphlet in den vorm van een tooneelstukje *Koeckoeckzangh enz. . .* (1677), waar de vroedmeesters „overvaren (ervaren) Lootzen van de Voolewijk“ genoemd worden.

Met deze voorbeelden zal wel voldoende zijn aangetoond, hoe men er toe gekomen is, de vroedvrouw „Kapiteinse“ te noemen.

's-Gravenhage, 4 Juli 1938.

J. B. F. VAN GILS.

EEN VERZONNEN BEELTENIS.

Een beeltenis van BONTIUS bestaat er niet. De levensloop van dezen zoo jong gestorven en later zoo beroemd geworden geneesheer verklaart dat voldoende. Indertijd heeft dr. VON RÖMER zich daarin niet kunnen schikken en hij verzon, met behulp van een heele reeks hoogst gewaagde speculaties, de mogelijkheid van het bestaan eener beeltenis in het titelprentje van een bijna 30 jaar na den dood van BONTIUS verschenen, tweeden druk van diens werk. Dit spel der verbeelding, door VON RÖMER zelf besloten met de woorden „Se non è vero . . .“, werd door hem te